

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 9. De Confessione exteriori fidei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

absoluta, neque de potentia ordinaria mentiri posse, aut quemquam fallere, nec per se, nec per alium, adeoque hoc verum esse, ut contrarium sit hereticum iudicandum. De potentia absoluta Dei loqui mihi videtur Augustinus lib. 1. de symbolo, cap. 1. dum ait: Deus omnipotens est, & cum sit omnipotens, mori non potest, falli non potest, mentiri non potest. & lib. 22. de Civitate Dei. c. 15. dum ait: Sed de omnipotentia eius, quæ tot & tanta facit mirabilia, iam multa diximus. Si volunt invenire quod omnipotens non potest, habet, prorsus, ergo dicam, mentiri non potest. hæc ille. Quod manifestius mihi expressisse videtur ipse Dominus quando Lucæ 21. ait: Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. quasi diceret: Vel concidat omne cælum, omnisque natura divina, tamen veritas consistat necesse est. De potentia vero ordinaria res est apertior. ad Romanos 3. Paulus scribit ita; Est enim Deus verax, omnis autem homo mendax. & Num. c. 23. scriptum est: Non est Deus quasi homo, ut mentiatur. Quod autem nec per alium, aut hominem, aut Angelum fallere quemquam possit Deus, aperte indicat natura mendacij, quod sua natura malum est & peccatum, Deus autem peccati causa non est. & si per ministros suos Deus unquam fessisset, certe sacrarum litterarum firmitas corrueret, & fidei fundamenta laberentur, dum dubitaretur an in his, vel in illis Deus per ad ministros suos vera esset locutus. ergo ut has impietates & blasphemias faciamus, asseramus omni no nulla ratione Deum unquam fessisse, aut fallere posse: & inde colligamus ulterius cum Eymerio hac quaestione: Fidei, que primam veritatem, hoc est Deum, magistram habet, nullo modo falsum subesse posse.

Deus nunquam mentitur.

b Nullus enim intellectus concipit, quod Deus dicat mendacium neque falsum.] Atque hoc est certissimum fidei dogma; nam si Deus prima & simplex veritas est, nullum mendacij genus ad mixtum habere potest: veritas enim & mendacium e diametro opponuntur, nec possunt in eodem reperi subjecto, ut communis habet philosophorum assertio. atque hinc colliges, quam stulte delirarent Armeni heretici, qui mendacem Deum faciebant, ut refert Præteolus lib. 1. de sectis hereticorum. c. 67. Mendacium enim, quod in viro probo admittere indignum est, in Deo summo bono ponere non verentur. Sed eorum dogmata synodus Calcedonensis cum Eutyche & Dioscoro, (quos Armeni veluti duces sequebantur) damnavit.

QVAESTIO IX.

De confessione exteriori fidei.

S V M M A R I V M.

- 1 Præcepta affirmatiua pro loco & tempore obligant.
- 2 Confessio fidei non semper, nec quouis loco est facienda.
- 3 Quibus in casibus necessaria sit fidei confessio.
- 4 Et quando sine ulla culpa omitti possit.

ON A quaestio est. Vtrum fidei confessio sit necessaria ad salutem sic, quod ad fidem profitendam quilibet teneatur?

Ad hanc respondemus iuxta mentem S. Thomæ. 2. 2. q. 3. art. 2. quod ea, quæ sunt necessaria ad salutem: cadunt sub præceptis diuine legis: confessio autem fidei, cum sit quoddam affirmatiuum, non potest cadere nisi sub præcepto affirmatiuo: vnde eodem modo est de necessarijs ad salutem, quo modo potest cadere sub præcepto affirmatiuo diuina legis.

1 Præcepta autem affirmatiua, ut supra dictum est, non obligant ad semper, etsi tempore obligent, obligant autem pro loco, & tempore secundum alias circumstantias debitas, secundum quas oportet actum humanum limitari ad hoc quod sit actus virtutis.

2 Sic igitur confiteri fidem non semper, neque in quolibet loco est de necessitate salutis, sed in aliquo loco, & tempore: quando scilicet per omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiam vtilitas proximis impendenda: puta si aliquis interrogatus de fide taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, vel alij per eius taciturnitatem auerterentur à fide: in huiusmodi enim casibus confessio fidei est de necessitate salutis, iuxta illud Roma. 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem.

3 In huiusmodi enim casibus necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam alijs propalare vel ad instructionem aliorum fidelium, siue ad confirmationem vel ad reprimendum infidelium insultationem: sed alijs temporibus instruere homines de fide, non pertinet ad omnes fideles.

4 Si autem turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta absque aliqua vtilitate fidei vel fidelium, non est laudabile in tali casu fidem publice confiteri: vnde Dominus dicit Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas vestras spargere ante porcos, ne conuersi dirumpat vos. Sed si vtilitas aliqua fidei speretur, aut necessitas adsit, contempta turbatione infidelium, debet homo fidem publice confiteri: vnde Matth. 15. dicitur, quod cum discipuli dixissent Domino, quod pharisæi audito eius verbo scandalizati sunt, Dominus respondit: Sinite illos, scilicet turbati: cæci sunt, & duces cæcorum.

COMMENT. XXIII.

a HÆC quaestio elegantem, vtilem, & cognitum necessariam habet materiam, & in primis ad officium sanctæ Inquisitionis pertinet. Nos vero quia forte à paucis est nostris est disputata in tractatibus, quos de penis hereticorum conscripserunt, ideo summa rerum capita ad rem nostram spectantia aperte & dilucide attingemus. Tota autem tractatio duabus potissimum partibus absoluetur.

Prima

Prima erit, & quando obligemur ad confessionem fidei exteriorem, & quando liceat si dem occultare.

Altera vero, Numquid, cum quis quo tempore obligatur fidem profiteri, eam negat, sit hereticus, vel de heresi suspectus, ita ut in hereticorum pgnas incidat, aut contra, nullam penitus contrahat heresis suspicionem.

Ex hac questione vna potissimum colligitur catholica conclusio, qua dirimitur prima pars disputationis: ea vero huiusmodi est; Confessio fidei est necessaria ad salutem ex vi precepti affirmatiui obligantis pro loco & tempore. Hac autem conclusio de fide est adeo ut contraria heretica sit; quam probat illud ad Romanos, 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Et illud Matth. 10. Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est. Lucae, 9. Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua. Idem tradit Beatus Augustinus super Ioan. c. 18. tract. 113. & alij quos paulo post citabimus.

Hinc colligitur vel ex hoc solo capite, hereticos iudicari potuisse Helesaitas, sine Helesaitas, qui affirmabat Christum in cornentis seu in necessitate, ore negari posse sine peccato, dummodo corde crederetur, ut referunt Eusebius lib. 6. Historiæ ecclesiasticæ c. 31. & Nicephorus lib. 5. c. 24. & Breviarium Romanum in vita Fabiani Pape: quam heresim refert etiam Eymericus infra p. 2. q. 10. vers. septima heresis est.

Hæc ita positis, observandum est, vltimus discretio inter precepta negativa & affirmatiua, nam illa semper & vbiq; obligant, & ad semper, ut non esse occidendum, non esse Deum negandam, & similia hæc vero, nempe affirmatiua, semper quidem obligant, sed non ad semper, sed pro certis locis atque temporibus. Preceptum igitur confitendi, fidei per actum exteriorem cum sit affirmatiuum, non obligat pro quavis temporis differentiâ, sed ut hoc loco scribit Eymericus ex Beato Thoma pro loco & c. p. 10. quando scilicet per omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, vel etiam utilitas proximis impendenda, ergo his cessantibus non erit necessarium confiteri, sed & verbis & factis poterit omitti fidei confessio exterior.

Ceterum ut hæc intelligantur apertius, notanda est doctrina Caietani 2. 2. q. 4. art. 2. que & vera est, & communiter recepta, scilicet, aliud esse fidem propriam occultare, aliud vero alienam profiteri, nam fidem propriam occultare, cum nec honor Dei, nec utilitas proximi contrarium possit ulat, multis modis licet, c. clericus, de vita & honest. cleri, profiteri autem alienam fidem, vel negare propriam, dicendo serio se non esse Christianum, vel utendo habitu proprio infidelium, præsertim eo, qui in honore idolorum & scilicet sui institutus est, nullo pacto licet: quoniam hoc suapte natura malum est, quod nusquam licet admittere, cum hæc si fieri non possint, sine professione cultus illius, quem infideles retinent,

ita scribit, & vere Caietanus apud S. Thomam 2. 2. q. 2. ar. 2. & Siluester in Sum. verbo fidei, q. 2. nu. 8.

Ex his refellitur opinio Hugonis Archiepiscopi, Joannis Fautuz, & aliorum in c. ut ilem, 2. 2. q. 2. quos sequitur Gemianus in c. non in quemquam, 2. 2. q. 1. & Iason in l. si mox, nu. 4. ff. sol. mat. vbi asserunt excusari forte catholicum, si promitteret hereticis verbi gratia Patrem, se eorum sectam secturum, ut ea cognita, eandem posset confutari, quoniam hoc sua natura malum est, neque exempla quibus utuntur, eis ullo pacto suffragantur, cum neque Ierem. 4. Reg. c. 10. idolis Baal sacrificauerit, licet uelle sacrificare sinxerit, ut perfidos sacerdotes, interficeret, neque Dauid errorem aliquem, aliene secte fuerit professus, lib. 1. Reg. c. 21. sed solam stultitiam simulauerit coram Rege Achis. Atque hæc breuiter dixisse sit satis, quantum ad primam disputationis partem attinet.

Sed iam alterum susceptæ tractationis caput absoluiamus: numquid scilicet is sit putandus hereticus, aut de heresi suspectus, vel nullo modo suspectus, qui quo tempore fidem fateri obligatur, eam abnegat, & verbis seu factis aliquid hereticale committit, ut si uerbi gratia à Turcis quis captus metu mortis abnegat Christum, & Mahometem uerum esse prophetam cõfiteatur: aut ad illius Meschitam thus offert: aut à Lutheranis interceptus compellatur, Pape potestatem diffiteri, nullumque imaginibus honorem exhibere, immo eas conculcare, aut delere cogatur.

Ac primum quidem obseruandum est, duplicem esse coactionem, uiam absolutam, quam recte insuperabilem uocare possumus: alteram, uero conditionalem, ut docet gloss. communiter recepta in c. ad eius, in uerbo, in uita, dist. 6. & in c. si quandoque, in uerbo, erroris, 15. q. 3. & Albertinus tract. de agnos. assertionibus, quest. 30. num. 7. quibus positus, dico plurimum referre, an facta heretica committantur coactione absoluta & insuperabili, ut si quis ligatus & penitus renitens, cogatur non per se, sed per alios genuas Mahometi stelsere, aut circumcidi, aut aliquid huiusmodi horrendum pati, quod iam hic nullum adesset peccatum, cum nulla eius interueniat uoluntas, scilicet eius enim actus malus peccatum est, quatenus uoluntarius est, unde in cap. maiores, extra de baptis. & eius effectus, dist. ult. circa finem scribitur ita: Sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit, qui contradicens penitus & reclamans, thurificare idolis cogitur violenter, hæc ibi. Atque de hoc genere coactionis uidetur accipiendum illud lib. 2. Machab. c. 6. ubi cum esset sermo de usque Iudeis inferebatur iussu Antiochi dicitur ita: Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia, & cum Libero sacra celebrabantur, cogebantur hedera coram nato Libero circue, hæc ibi. De eodem quoque coactionis modo loqui uidetur eccilium Ancyranum c. 3. quod paulo post referam. An uero committantur coactione mixta seu conditionali, ut si quis pro euitanda morte aliquod factum hereticale commiserit, ut in predictis, exemplis constat, nam hic proculdubio mortale peccatum committitur, & potius moriendum est, quam id perpetrandum, ut in super-

An sit hereticus qui metu compulsus aliquid hereticale committit.

tract. de agnos. assertionibus, quest. 30. num. 7. quibus positus, dico plurimum referre, an facta heretica committantur coactione absoluta & insuperabili, ut si quis ligatus & penitus renitens, cogatur non per se, sed per alios genuas Mahometi stelsere, aut circumcidi, aut aliquid huiusmodi horrendum pati, quod iam hic nullum adesset peccatum, cum nulla eius interueniat uoluntas, scilicet eius enim actus malus peccatum est, quatenus uoluntarius est, unde in cap. maiores, extra de baptis. & eius effectus, dist. ult. circa finem scribitur ita: Sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit, qui contradicens penitus & reclamans, thurificare idolis cogitur violenter, hæc ibi. Atque de hoc genere coactionis uidetur accipiendum illud lib. 2. Machab. c. 6. ubi cum esset sermo de usque Iudeis inferebatur iussu Antiochi dicitur ita: Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia, & cum Libero sacra celebrabantur, cogebantur hedera coram nato Libero circue, hæc ibi. De eodem quoque coactionis modo loqui uidetur eccilium Ancyranum c. 3. quod paulo post referam. An uero committantur coactione mixta seu conditionali, ut si quis pro euitanda morte aliquod factum hereticale commiserit, ut in predictis, exemplis constat, nam hic proculdubio mortale peccatum committitur, & potius moriendum est, quam id perpetrandum, ut in super-

E 2 riori-

confessio fidei exterior necessaria est ad salutem.

ab hoc solo capite, hereticos iudicari potuisse Helesaitas, sine Helesaitas, qui affirmabat Christum in cornentis seu in necessitate, ore negari posse sine peccato, dummodo corde crederetur, ut referunt Eusebius lib. 6. Historiæ ecclesiasticæ c. 31. & Nicephorus lib. 5. c. 24. & Breviarium Romanum in vita Fabiani Pape: quam heresim refert etiam Eymericus infra p. 2. q. 10. vers. septima heresis est.

tem occultare, aliud vero alienam profiteri, nam fidem propriam occultare, cum nec honor Dei, nec utilitas proximi contrarium possit ulat, multis modis licet, c. clericus, de vita & honest. cleri, profiteri autem alienam fidem, vel negare propriam, dicendo serio se non esse Christianum, vel utendo habitu proprio infidelium, præsertim eo, qui in honore idolorum & scilicet sui institutus est, nullo pacto licet: quoniam hoc suapte natura malum est, quod nusquam licet admittere, cum hæc si fieri non possint, sine professione cultus illius, quem infideles retinent,

rioribus ostendimus, & tradunt glossa & Doctores prae citatis locis.

Rursus animadvertendum est huius quaestiones difficultatem totam in hoc consistere, an is metus, quo quis compellitur ad facta vel dicta haereticalia (quo absente talia committeret esset haereticus vel saltem de haeresi suspectus) excuset hominem & ab haeresi & ab omni haeresis suspitione. & Albertinus tract. de agnos. assertio. quae st. 50. nu. 6. ab here si excusandum dicit. eum sequitur Simancas de ca. lbo. in situ. tit. 17. nu. 19. & seq. quoniam satis est manifestum, hos inuoluntarios haec mala patrare, licet moriendo possent euitare: sed quoniam mori magnum est vitae opus, & valde difficile, ideo elegerunt potius vitam cum peccato, quam mortem cum gloria. At quia non videtur aperte eorum voluntas in haec consentire, cum inuiti quodammodo metu suppliciorum aut mortis trahantur; ideo ab haeresi excusantur: haeresis enim nunquam perficitur, nisi per praesens consensus accedat, nec haeresis consistit in dictis aut factis, sed intellectu & voluntate, unde amplius consequitur, ut nec praesens haereticorum affici debeat, qui metu lapsus est. Simancas de catho. iustitu. tit. 17. num. 36. Albertinus in repet. rubr. de haeret. lib. 6. q. 13. nu. 67. & seq. Conradus Brunus lib. 1. c. 4. de haereticis, qui licet nominatim non dicantur tales coactos penas haereticorum effugere, sed tamen aperte sentiunt, dum non esse haereticos audacter asserunt. atque huic sententiae eo libentius subscribo, quod apertius video humanae nostrae naturae fragilitatem, quae facile incommoda, quaeque timens, mala quaeque grauissima committit.

Monet tamen Simancas praefato loco, nu. 37. ad hoc ut verisimile sit, eum, qui facta vel dicta haereticalia admisit, non consensisse, nec haereticum, vel apostatam fuisse, oportere ut delect, & metu cessante statim conuertatur, & poeniteat; alioquin si diu tacuit, nec reclamauit, ratum habuisse videtur turpem & haereticalem actum.

De coactis, eorumque immunitate, & receptione ad sacram Ecclesiae communionem elegans extat decretum in vetustissimo concilio Ancyrano. ca. 3. cuius fructu nolui lectorem carere, ita autem habet: Qui fugientes timore persecutionis, comprehensi sunt, vel a familiaribus, seu a domesticis traditi, vel bona propria amiserunt, vel sustinuerunt tormenta, vel etiam carceribus inclusi sunt, & tamen proclamauerunt se esse Christianos: quin etiam perseuerante violentia, ad id usque perduci sunt, ut manus eorum apprehensas & violenter attractas, super sacrificia imponerent, illis scilicet perseuerantibus in fide, & Christianos se esse vociferantibus: hoc ergo quod eis inuitis, alijs cogentibus contingit, si luctu & dolore animi acerbè se ferre demonstrant, ipsique humili per bonam conuersatione habitu incedentes, dolere se id quod inuiti coacti sunt, doceant, hos tamquam inculpato a communione non vetari. Si autem iam prohibiti sunt ab aliquibus a communione maioris diligentiae & inquisitionis causa, aut per aliquorum ignorantiam, statim recipi oportet. haec tamen ibi. Videtur autem, ut praedixi hic locus accipiendus de primo genere coactionis, quam

A paulo antea absolutam siue insuperabilem uocamus, in quibus propterea conciliu post factum commissum etiam absoluta coactione humilem poenitentiam postulat, quia initio metu persecutionis fugientes delinxisse uidebantur, ut agnoscas antiquam, & seueram Patrum disciplinam in his, quae circa fidem committentur.

Illis autem, qui non penitus coacti recesserunt, grauiorem poenam imponit idem concilium Ancyranum c. 4. in haec uerba: De his qui sacrificare coacti sunt, insuper in templis idolorum conauerunt si qui eorum cum habitu cultiori ad templum perducti sunt, atque ibi pretiosiori veste adhuc mutata, eam participes facti sunt idolorum, indifferenter fumentes omnia, quae fuerunt apposta: placuit eos inter audientes uno anno constitui, tribus autem alijs annis agere poenitentiam, sed ex ipso terminio per biennium tantum modo orationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis. haec tamen ibi. & concordat concilium Arelatense II. c. 11. uerba autem illa: Placuit eos inter audientes constitui, hoc significat, ut uelut catechumeni tractentur, ac in rebus fidei per sacerdotes instruantur.

Sed haec quidem omnia, hos ita coactos non fuisse haereticos demonstrant: num autem haeresis suspicio aliqua corroboratur, & qualis ea sit, a nostris non est perfecte iudicatum, nec potest certa regula definitur, nec tamè admonet Gerson tract. de proestat. considerat. 12. tales habendos esse suspectos de haeresi uel idolatria, uehementer uel leuiter; secundum quod pluries, cause suspensionum aggravantes aut minuentes concurrunt, itaque personarum & metus rationem esse habendum puto; nam si metus grauis est, & qui uirum constantem commouere possit, plane haeresis suspicionem uel excludit, uel minuit, dummodo cessante metu conuertatur & ingemiscat qui deliquit; si autem metus leuis erat, aut non metus mortis, sed leuis suspensionis, carceris, famis, & similibus, quae nec uitam adimere, nec membrorum mutilationem afferre suo genere poterant, & persona grauis erat, & causam fidei probe intellegendis, quales sunt Episcopi, Clerici, Monachi, Theologi, Nobiles: & similes, si succumbant, non effugiunt saltem uehementem haeresis suspicionem: nam indicare uidentur se in fide languere, & parum ei tribuere, dum ob leuem causam ei renunciant, & interius in corde non obscure presumuntur fidem deseruisse, & contrarium errorem approbasse, postquam leui periculo uicti succubuerunt. non ita de feminis, puellis, pueris, aut similibus sentiendum, quos minor metus facilius auertit.

Ergo qui post lapsum statim reuertuntur, recipiendi sunt benigne, & mitissime tractandi, & si in eis nulla haeresis, aut haeresis suspicio orta fuerit, nulla poenitentia haereticis aut suspectis conuersis imponi consueua, qualis est abiuratio, aut canonica purgatio, iniungenda erit, sed alie pro modo culpa & qualitate personae, admonebunturque suae ignauiæ & turpitudinis, cum elegerint peccare potius quam Deo obedire: his quales poenitentiae olim iniungerentur, decreta concilij Ancyranum & Arelatensis paulo antea relata demonstrant.

Qui

Q V A E S T I O X.

Disputandum ne sit publice de fide.

S V M M A R I V M.

- 1 In disputatione de fide duo consideranda.
- 2 Disputatio de fide quando cum vitio fiat, & quando cum laude.
- 3 Coram sapientibus & firmis in fide tutum est disputare.
- 4 Quo casu coram simplicibus disputandum de fide sit.
- 5 Et quando ab huiusmodi disputatione abstinendum.
- 6 Clericis concessa est, & vetita laicis disputatione de fide.

+ vide Ricardus 2. 1. tract. 7. res. 2. 1. de Reg. Principum

DECIMA^a quaestio est, Vtrum^b de fide liceat publice disputare?

1 Ad hanc respondemus iuxta mentem S. Tho. 2. 2. q. 10. ar. 7. quod in disputatione fidei duo sunt consideranda. Vnum quidem ex parte disputantis: aliud autem ex parte audientium.

2 Ex parte quidem disputantis est consideranda intentio. Si enim disputet tanquam de fide dubitans, & veritatem fidei pro certo non supponens, sed argumētis experiri intendēs, proculdubio peccat tanquā dubius in fide, & infidelis. Si autem disputet aliquis de fide ad confutandū errores: vel etiam ad exercitium, laudabile est.

3 Ex parte vero audientium considerandū est, vtrum illi qui disputationem audiunt, sint instructi & firmi in fide, an simplices, & in fide titubantes: & quidem coram sapientibus in fide firmis nullum periculum est disputare de fide: Si coram simplicibus, est distinguendum; quia aut sunt solliciti siue pulsati ab infidelibus, puta Iudaeis, vel haereticis, aut paganis nitentibus, in eis corrumpere fidem aut omnino non sunt solliciti super hoc, sicut in terris, in quibus non sunt aliqui infideles.

4 In primo casu necessarium est publice disputare de fide dummodo inveniatur aliqui ad hoc sufficientes & idonei, qui errores confutare possint. Per hoc. n. simplices in fide confirmabuntur, & tollitur infidelibus decipiendi facultas: & ipsa taciturnitas eorū, qui resistere deberent puertentibus fidei veritatem, esset erroris confirmatio. Vnde Gregorius in 2. pastoralis. Sicut in cauta locutio in errore, prahit, ita indiscretū silētiū eos qui eruditi poterant, in errore derelinqt.

5 In secundo vero casu periculosum est, publice disputare de fide coram simplicibus, quorum fides ex hoc est firmior, quia nihil diuersum audierunt ab eo quod credunt. Et ideo non expedit eis, vt verba infidelium audiant disputantium contra fidem. Non enim debemus disputare de his, quae sunt fidei, quasi de eis dubitemus: sed propter veritatem manifestandam, & errores confutandos. Oportet enim ad fidei confirmationem aliquando cum infidelibus di-

† Apud Thomam ita; sed circa simplices, &c. † al. intendētib.

† Secundae partis cap. 4.

E 3 sputare

Qui autem aut tarde reuertuntur, aut leui timore victi succubuerunt, praesertim si prelati sint, Clerici, Monachi, vel Theologi, grauius puniendi sunt, & ad abiurationem compellendi propter heresis suspicionem quam merito contraxerunt.

Neque his aduersatur Emerici doctrina par. 2. q. 41. num. 7. & q. 49. m. 5. qui videtur iudicasse velle eos, qui metu mortis fidem abnegant inter hereticos esse computandos: quonia in illis locis diximus, illa intelligenda sunt concurrere, quae paulo antea memorauimus.

b Quando scilicet per omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiam vtilitas proximis impendenda, &c.] Ad hunc locum comprobandum omnino reuocandū est ad memoriam, singulare illud & omni imitatione, & recordatione dignissimum Eleazari exemplum, lib. 2. Machab. c. 6. qui cum duceretur ad supplicium propterea quod nollet contra legis praecipuum carnem porcina manducare, & illi qui astabant iniqua commiseratione commoti, tollentes eum secreto rogarēt offerri carnes quibus vesci ei licebat, vt simularetur manducasse, sicut tyrannus imperauerat de sacrificij carnibus vt hoc factō a morte liberaretur: at ille sanctus, & grauis senex constanter respondit in haec verba. Nō enim aetati nostrae dignū est fingere: vt multi adolecentes arbitantes Eleazarū nonaginta annorū transisse ad vitam alienigenarū, & ipsi propter meam simulationem, & propter modicū corruptibilis vitae tēpus decipiantur, & per hoc maculā atque execrationem meae senectutis conquiram: nam etsi in praesenti tempore supplicij hominum eripiar, sed manū omnipotentis nec viuus, nec defunctus effugiā. Quamobrē fortiter vita excedēdo, senectute quidem dignus apparebo, adolēcentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo ac fortiter pro grauissimis, ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. haec enim ibi. itaq; ad supplicium ductus, gloriosa morte occubuit. Ex quibus fit consequens, quod cum honor Deo debitus, aut vtilitas proximorum id postulat, de necessitate salutis est fidem profiteri, Eleazari & multorū aliorū sanctorū exemplo, quos breuitatis gratia cōsulto omittimus.

D

E

c Si autem turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta, &c. non est laudabile in tali casu fidem publice profiteri.] Sed hoc videtur refragari praecceptoris nostri legi iubenti, vt doceamus omnes gentes & praedicemus Euangelium omni creaturae. Sed non est ita, tamen est enim omnis bus sit praedicandum, non tamen temere id est faciedam, quoties fides nostra deluderetur, & nulla vtilitas inde speraretur, vt optime hoc loco docet auctor ex Beato Thoma; praesertim cum de hac re disserens Dominus noster precipiat ne margaritas projiciamus ante porcos, hoc est, ne Euangelium & veritatis thesauros proponamus illis temere qui aspernaturi sunt eorum valorem.

serbum Dei uando praedicandum.